

GİBTÜ İslami İlimler Fakültesi Dergisi SIRAT
GIBTU Journal of Faculty of Islamic Sciences SIRAT
ISSN 2757-8631 | e-ISSN 2717-8064
Kasım / November 2021, 2/2: 131-154

**“Üç Kız Çocuğunu Yetiştiren Cennete Gider” Hadisi Üzerine Bir
Değerlendirme**

Mehmet Emin ÇİFTÇİ

Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
Hadis Anabilim Dalı
Assis. Prof., Harran University, Faculty of Theology,
Department of Hadith
Şanlıurfa, Turkey
mhtemin71@gmail.com
orcid.org/0000-0001-9331-7450

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 24 Eylül / September 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 05 Kasım / November 2021

Yayın Tarihi / Published: 30 Kasım / November 2021

Yayın Sezonu / Pub. Date Season: Kasım / November

Cilt-Sayı / Volume-Issue: 2/2

Sayfa: 131-154

Atıf/Citation: Çiftçi, Mehmet Emin. “Üç Kız Çocuğunu Yetiştiren Cennete Gider” Hadisi Üzerine Bir Değerlendirme [An Evaluation of the Hadith "He Who Raises Three Daughters Goes to Heaven"]” *Sirat* 2/2 (Kasım/ November 2021): 131-154.

İntihal Taraması/Plagiarism Detection: Bu makale en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal taramasından geçirildi. / This article has been reviewed by at least two referees checked for plagiarism.

“Üç Kız Çocuğunu Yetiştiren Cennete Gider” Hadisi Üzerine Bir Değerlendirme*

Öz

Hiz. Peygamber'in (sas) gönderildiği coğrafyada inanç problemlerinin yanı sıra sosyal birçok çıkmazın olduğu da bilinmektedir. Bu problemlerin bir kısmı toplumda kadının konumuna dairdir. Rahmet Peygamber'i toplumdaki çeşitli problemlerin çözümü için çalıştığı gibi kız çocuklarla ilgili olumsuz algının ıslahı için de mücadele etmiştir. Bu bağlamda Hiz. Peygamber'e isnad edilen "Kim üç tane kız çocuğu yetiştirir, güzelce terbiye eder, evlendirir ve onlara iyilikte bulunursa, o kişi için cennet vardır." rivayeti önem arz etmektedir. Bu makalede söz konusu rivayet hadis kaynaklarında tahrif edilecektir. Hadisin tarikleri ile metinlerde zikredilen muhtelif lafızlar birlikte incelenecektir. Hiz. Peygamber'in tavsiye ettiği hususlar onun sünneti bağlamında değerlendirilecektir. Hadis metninin nüansları çerçevesinde metinlerde, kız çocuklarını terbiye etme, evlendirme, güzel bir şekilde yetiştirme gibi tavsiyelerin de tamamı değerlendirilecek, böylece hadisin ana fikri/vermek istediği mesaj tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Hiz. Peygamber, Sünnet, Kız Çocukları, Sorumluluk.

* Bu makale Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi XIV. Uluslararası Mevlid-i Nebi İslâm ve Çocuk, (14-15 Aralık 2020) sempozyumunun tebliğinden üretilmiştir.

An Evaluation of the Hadith "He Who Raises Three Daughters Goes to Heaven"

Abstract

It is known that there are many social dilemmas as well as belief problems in the geography where the Prophet was sent. Some of these problems are related to the position of women in society. The Prophet of Mercy not only worked for the solution of various problems in society, but also struggled to correct the negative perception about girls. In this context, It is attributed to the Prophet, "Whoever raises three daughters, raises them well, gets them married and does good to them, there will be Paradise for that person." narrative is important. In this article, the narration in question will be compiled in hadith sources. The narrations of the hadith and various words mentioned in the texts will be examined together. The issues recommended by the Prophet will be evaluated in the context of his sunnah.

Keywords: Hadith, Prophet, Sunnah, Daughters, Responsibility.

Giriş

Yüce Allah insanları erkek ve kadından yarattığını ve üstünlüğün takvadan olduğunu bildirmiştir.¹ Buna rağmen insanlık tarihinde farklı dönemlerinde muhtelif sebeplerden dolayı toplumların zayıf kesimleri zulme maruz kalmıştır. Özellikle toplumun en zayıf kesimi olan kız çocukları ve kadınlar birçok konuda haksızlığa maruz kalmış hatta bunlar musibet olarak değerlendirilmiştir. Kız çocuklarına karşı insanlık onuru zedeleyen yaklaşımlar sergilenmiştir. Yüce Allah bu konuyu şöyle haber vermektedir: “*Onlardan biri, kız çocuğu ile müjdelendiği zaman içi öfke ile dolarak yüzü simsiyah kesilir! Kendisine verilen kötü müjde (!) yüzünden toplumdan gizlenir. Şimdi onu, aşağılanmış olarak yanında tutacak mı, yoksa toprağa mı gömecek? Bak, ne kötü hüküm veriyorlar!*”² Yüce Allah zayıfların mağdur edilmemesini istemiş ve bunların aileler için bir emanet ve imtihan vesilesi olduğunu haber vermiştir: “*Mallarınız ve çocuklarınız sizin için ancak bir imtihandır; büyük mükâfat ise Allah’ın katındadır.*”³ Ayrıca Yüce Allah: “*Fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin*”⁴ buyurarak çocukların yaşama hakları hususunda uyarılarda bulunmuştur. Çünkü insan için öncelikli olan hak yaşam hakkıdır. Hz. Peygamber’in de yaptığı akabe biatlarının en önemli şartı çocukların öldürülmemesidir.⁵ Hz. Peygamber (sas) Akabe’de bulunanlara: “*Allah’a hiçbir şey ortak koşmayacağınıza, hırsızlık yapmayacağınıza, zinâ etmeyeceğinize, çocuklarınızı öldürmeyeceğinize, kendinizden uydurduğunuz şeylerle başkalarına iftira etmeyeceğinize, iyilik yapmakta bana isyan etmeyeceğinize dair bana bey’at edin. Sizden kim bunları yerine getirirse onun karşılığı (sevabı) Allah’a aittir. Kim de bu cürümlerden birini yaparsa dünyada*

¹ *Kur’ân-ı Kerîm Meâli*, çev. Halil Altuntaş – Muzaffer Şahin (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005), el-Hucurât 49/44.

² en-Nahl 16/58-59.

³ et-Tegâbün 64/15.

⁴ el-En’âm 6/151.

⁵ el-Mümtehine 60/12.

cezalandırılır ve o cezâ ona kefarettir, Kim de bu cürümlerden birini işler de onu gizlerse, o Allah'a kalmıştır, Allah isterse onu affeder, isterse onu cezalandırır” buyurmuştur. Akabe’de bulunanlar da bunlar üzerine Hz. Peygamber’e (sas) biat etmişlerdir.⁶ Resûlullah (sas), çocukların yaşam haklarını bundan sonra da sık sık dile getirmiştir. Hz. Peygamber Akabe’den sonra yapılan başka biatlarında da çocukların öldürülmemesi hususunda şartlar öne sürmüştür. Ümmü Atiyye’nin yaptığı rivayete göre Hz. Peygamber (sas), Medine’ye hicret ettikten sonra da Medinelilerden Akabe biat şartları gibi şartlar istemiştir. Bu rivayete göre Hz. Peygamber, Ensar kadınlarının bir arada olduğu bir evde kadınlara “Ben, Allah’ın elçisiyim, Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmamanız, hırsızlık yapmamanız, zina etmemeniz, çocuklarınızı hiçbir şekilde öldürmemeniz, kendinizden uydurduğunuz şeylerle başkalarına iftira etmemeniz, iyilik yapmakta Allah’a isyan etmemeniz üzerine bey’ât ediniz” şeklinde biat etmelerini istemiştir. Ensar hanımları da bunun üzerine Hz. Peygamber’e biat etmişlerdir.⁷

Yukarıdaki âyet ve hadislerden ve toplumun kız çocuklarına olan olumsuz tutumlarından anlaşılan öldürülen çocukların kız çocukları olduğudur. Çocukların öldürülme sebeplerinin başında fakirlik korkusu gelmektedir. Toplum tarafından onların bakımı ve yetiştirilmesi külfet olarak değerlendirilmiştir. Hatta bazı kız çocuklarının hem zikredilen saiklerden hem de coğrafî şartlardan iffetlerini koruyamama endişesinden dolayı öldürülmüş olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar öldürülen çocuklar için müzekker kalıbı kullanmış olsa da en çok mağdur edilen kesim kız çocukları olmuştur.⁸

⁶ Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl, *Sahîhu'l-Buhârî*, thk. Muhammed b. Zuheyr b. Nâsır (Beyrut: Dâru Tûku'n-Necât, 1422), “İmân”, 9 (No: 18).

⁷ Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, thk. Şuayb Arnavût-Âdil Mürşid vd. (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001), 34/395 (No: 20797).

⁸ Adnan Demircan, “Câhiliyye Araçlarında Kız Çocuklarını Gömerek Öldürme Âdeti”, *İSTEM: İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikisi Dergisi* 2/3 (2004), 17.

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Peygamber (sas) toplumdaki bu yanlış âdetin ıslahı için büyük gayret göstermiştir. Yaşantısı ve mesajları ile insanlara örnek olmuştur. Kız çocuklarının değer görmediği toplumda Hz. Peygamber kız çocuklarına verdiği değer ile mesaj vermeye çalışmıştır. Hz. Peygamber kızı Fatma için ‘babasının annesi’⁹ gibi sevgi ve değer ifade eden¹⁰ hitaplar ve ‘Fatma bendendir’¹¹ demesi ile kızına olan sevgisi izhar ederek insanlığa örnek olmuştur. Hz. Peygamber kızının evliliğinden sonra da evine gidip “Haydi namaza, namaza! Allah bununla sizden günahları giderecek ve sizi temizleyecek ey ev halkı!” diyerek uyarılarda bulunmuş, böylece kendisine karşı ilgi ve alakasını devam ettirmiştir.¹² Hz. Peygamber kız çocuklarına olan bu davranışları yanında onların bakımı ve yetiştirilmesi hususunda birçok mesaj vermiştir. Bunlardan bir tanesi de “üç kız çocuğunun yetiştirilmesi karşılığınca cennetin müjdelendiği rivayettir.” Rivayetler farklı çalışmalarda isnadları açısından değerlendirilmiştir.¹³ Ayrıca bu konuda iki makale çalışması yapılmıştır. Bu makalelerde hadis ve sünnet ışığında kız çocuklarına verilen değer ele alınmakta ve dünden bugüne kız çocuklarına ikinci sınıf evlat nazarı ile bakan anlayış eleştirilmiştir.¹⁴

Bu makalede ise üç kız çocuğu ile ilgili rivayetlerin metin değerlendirmesi yapılmaya çalışılacaktır. Çünkü bu rivayeti birçok

⁹ Ebû'l-Fadl Ahmed b. Ali el-Askalânî, *el-İsâbe fî Temyizi's Sahâbe*, thk. Âdil Ahmed Abdulmevcûd-Ali Muhammed Ma'ved (Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415), 8/262.

¹⁰ İzzuddin Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed İbnü'l-Esîr el-Cezerî, *Üsdü'l-Gâbe fî Marifeti's-Sahâbe* (Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1989), 3/624.

¹¹ İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, 3/400.

¹² İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, 3/631.

¹³ Recep Tuzcu, *Rivayet İlmi Açısından Mürşidül Müteehhil Evlilik Rehberi* (İstanbul: Kitap Dünyası Yayınlar, 2020), 208-214.

¹⁴ Orhan Yılmaz, “Hadis/Sünnet Işığında Kız Çocuklarına Verilen Değer”, *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (2017), 173-197; Cennetin Müjdecisi: Üç Kız | Fatma Betül Altıntaş - Academia.edu.

sahâbî farklı lafızlar ile aktarmıştır. Bu rivayetlerdeki kız çocuklarının sayıları, yakınlıkları, bunlara yapılması gereken görevler, yapılan iyiliklere karşı verilecek mükâfatlar hususunda muhtelif metinler bulunmaktadır. Bu rivayetlerin birlikte değerlendirilmesi ile Hz. Peygamber'in kız çocukları ile ilgili verdiği mesajlar tespit edilecektir. Bu rivayetler bağlamında İslam dininin kız çocuklarının yetiştirilmesi hususundaki ahlaki prensiplerine dikkat çekilmeye çalışılacaktır. Çünkü kız çocuklarına karşı yanlış tutum insanlık tarihinde farklı zaman dilimlerinde görülmüştür. Günümüzde de kız çocuklarına ve kadınlara karşı olumsuz tutumların sergilendiği ve onların birçok haktan mahrum bırakıldığı bir vakıadır. Rahmet peygamberi Hz. Muhammed'in mesajları evrensel olduğundan geçmişte olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de insanlık için rehberlik teşkil edecektir.

1. Üç Kız Çocuğu İle İlgili Rivayetler

Bu hadisi Süheyl b. Amr (ö. 18/639), Ebû Hüreyre (ö. 58/678), Ebû Hammâd el-Cühenî (ö. 58/678), İbn Abbâs (ö. 68/687-88), Avf b. Mâlik (ö. 73/692), Câbir (ö. 78/697), Ebû Saîd Sa'd el-Hudrî (ö. 74/693-94), Hz. Enes (ö. 93/711-12) ve İbn. el-Münkedir (ö. 131/748) rivayet etmişlerdir. Bu hadislerin metinlerinde kız çocukların sayısı, bunlara karşı yapılması gereken görevler, yapılan iyiliklere verilecek mükâfatlar ve çocuklara olan yakınlıklar gibi hususlarda farklılıklar bulunmaktadır. Bunların tespiti için öncelikle her râvinin rivayetleri metin yönünden kendi içlerinde bütüncül bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Daha sonra da tariklerin ortak lafızlarına ve farklarına işaret edilip muhaddislerin konu ile ilgili değerlendirmeleri ile beraber Hz. Peygamber'in mesajlarının tespiti yapılmaya çalışılacaktır.

1. 1. Hz. Âişe Rivayeti

Öncelikle Hz. Âişe'nin üç kız çocuğu ile ilgili rivayetlerini vereceğiz. Çünkü o hem Hz. Peygamber'in çok yakından tanıyan hem de bu konudaki sünnetini en iyi bilen hanımıdır. Hz. Âişe'nin "*Kimin*

üç kızı olup güzelce yetiştirirse...” rivayeti bazı lafız farklılıkları tahriç edilmiştir:

a) Abdurrezzâk’ın tahriç ettiği rivayette bu haber şöyle anlatılmaktadır. Hz. Âişe: “Bir kadın iki kız çocuğu ile yanıma gelip yiyecek bir şeyler istedi. Yanımdaki bir hurmayı ona verdim. Kadın hurmayı ikiye bölerek çocuklarına verdi. Kadın gittikten sonra Nebî (sas) içeri girdi. Ben O’na kadının çocuklarına olan şefkatini anlattım. Bunun üzerine Hz. Peygamber. “*Her kim kız çocukları yüzünden bir sıkıntıya uğrar da onlara iyi bakarsa, bu çocuklar onun için cehennem ateşinden koruyan bir siper olurlar.*”¹⁵ Bu hadis aynı lafızla İbn Hanbel,¹⁶ Buhârî,¹⁷ Müslim¹⁸ ve Tirmizî tarafından da tahriç edilmiştir. Bu âlimlerin ve özellikle sahih hadisleri eserlerine alan Buhârî ve Müslim’in rivayeti tahriç etmeleri hadisin sıhhatini ortaya koymaktadır. Rivayetin tariklerinde metin farklılıkları açısından tahlil ettiğimizde şunları ifade edebiliriz.

Ahmed b. Hanbel’in naklettiği tarihte Hz. Aişe kadına üç hurma vermiştir.¹⁹ Müslim’in yukarıdaki rivayetinde hurma sayısı bir iken diğer bir tarikine göre ise Hz. Aişe yanında iki kızı olan miskin bir kadına üç hurma vermiş olduğu şeklindedir. Mükâfat olarak da “cennet ona vacip olur veya cehennemden azad olur” şeklindedir.²⁰ İbn Mâce²¹ ve İbn Hibban rivayetlerinde de Hz. Aişe’nin verdiği

¹⁵ Mamer b. Raşid, *el-Câmi*, thk. Habîburrahman A'zamî (Pakistân: el-Meclisu'l-İlmiye, 1403), 10/450 (No: 19693).

¹⁶ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 41/120 (No: 24572).

¹⁷ Buhârî, “Edeb”, 18 (No. 5995).

¹⁸ Ebû'l-Hüseyn Müslim İbnü'l-Haccâc el-Kuseyrî, *el-Câmiu's-Sahîh*, thk. Muammed Fuâd Abdülbâki (Beirut: Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabî, ts), “Birr”, 46 (No: 2629).

¹⁹ Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, 41/158 (No: 24611).

²⁰ Müslim, “Birr”, 46 (No: 2630).

²¹ Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvînî İbn Mâce, *es-Sünen*, thk. Muammed Fuâd Abdülbâki (Dârü'l-Kütübi'l-Arabî, ts), “Birr” 2, (No: 3668).

hurma sayısı üçtür.²² İbn Mâce rivayetindeki mükâfat “Kadın bu davranışından dolayı cennete girecek” şeklindedir. İbn Hibbân’ın tahririnde ise “*onlarla (kız çocuklarıyla) güzelce sohbette bulunursa onunla cehennem arasında siper olur*” şeklindedir.²³ Bu rivayetlerden cahiliye toplumunun değer vermediği kız çocuklarına İslamiyet’in verdiği değer açık bir şekilde görülmektedir. Onlara merhamet etmenin ve değer vermenin karşılığının cennet olduğu ifade edilmektedir.

b) Ebû Dâvud et-Tâyâlisî’nin Müsned’ine tahrir ettiği rivayetin metni Abdurrezzâk tarikinden biraz farklıdır. Bu rivayette kadının yanında olan çocukların erkek olduğu ifade edilmiştir. Hz. Aişe’nin kadına verdiği hurma sayısı ise üç tanedir. Kadın her bir çocuğuna birer hurma verdikten sonra kendi hurmasını da ikiye bölerek çocuklarına vermiştir. Hz. Aişe kadının çocuklarına karşı olan bu merhametine çok sevinmiş ve bu olayı Hz. Peygamber’e (sas) anlatmıştır. Hz. Peygamber de: “*Allah kadını, çocuklarına merhametinden dolayı mağfiret etmiştir*”²⁴ şeklinde çocuklara merhamet etmenin mükâfatını ifade etmiştir. Yukarıdaki rivayetlerde yapılan muamelenin kendisi ile cehennem arasında bir perde görevini göreceği ifade edilmişken bu rivayette çocuklara iyi muamele kişinin mağfiretine vesile olacağı şeklindedir.

Bu rivayetlerdeki lafız farklarını âlimler, Hz. Aişe’nin bu durumu birkaç kez yaşamış olduğunu veya Hz. Aişe kadına önce bir hurma vermiştir daha sonra bir veya iki hurma bulunca onları da kadına vermiş olduğu şeklinde cem etmişlerdir.²⁵ Kastallanî de aynı yorumu yapmıştır. Ayrıca âlimler rivayetlerdeki muhtelif mükâfatların

²² Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî, *Sahih*, thk. Şuayb Arnavût (Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1988), 2/192 (No: 448).

²³ İbn Hibbân, *Sahih*, 7/201. (No: 2939).

²⁴ Süleyman b. Dâvud Et-Tayâlisî, *Müsned* (Mısır: Dâru Hicr, 1999), 3/61. (No: 1550).

²⁵ Bedreddîn Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ el-Aynî, *Umdetü’l-Kârî Şerhu’l-Buhârî* (Beyrut: Dâru İhyâi’t-Türâsi, ts), 22/99.

zikredilmesini Hz. Peygamber'in toplumdaki yanlış tutumun ıslahı için farklı zamanlarda muhtelif lafızlarla kız çocuklarına iyi muameleye teşvik ettiği şeklinde yorumlamaya çalışmışlardır.²⁶ Münavî de kız çocuklarının zayıf olmalarından dolayı Hz. Peygamber bunların haklarının korunması için tekit mahiyetinde sık sık mesajlar verdiğini ifade etmiştir.²⁷

1. 2. Ebû Hüreyre Rivayeti

Ebû Hüreyre'nin rivayetine göre Hz. Peygamber (sas): “*Kimin üç kızı olur ve bu çocuklarından dolayı sıkıntıya düşer de bu sıkıntıya sabrederse kızlarına iyi muamele ettiğinden dolayı cennete girer*” şeklinde mesaj vermiştir. Bu haberi duyanlardan biri, “Ya iki kız çocuğu olursa?” diye sormuş. Hz. Peygamber (sas) iki kız için de aynı müjdenin olduğunu söyleyince bir kız çocuğunun durumu da sorulmuş Hz. Peygamber onun için de aynı müjdeyi vermiştir.²⁸ Hâkim bu rivayetin isnadının sahih olduğunu söylemiştir.²⁹ Bu rivayette kız çocukları kaç olursa olsun onlara iyi muamele ve sıkıntılarına karşı sabrın karşılığının cennet olduğu ifade edilmiştir. Hz. Aişe rivayetinde Hz. Peygamber eve geldiğinde bir kadının çocuğuna şefkati anlatılması üzerine cennet müjdesini vermiştir. Bu rivayette ise Hz. Peygamber bir toplulukta kız çocuklarına iyi muamele hususunda mesajlar vermiştir. Orada bulunanlar ise üç değil de iki veya bir kızı olan için de müjdenin olup olmadığını sormuşlar. Hz. Peygamber de bir kız çocuğu olsa da ona iyi muamele edilmesi durumunda mükâfatı kazanacağını ifade etmiştir. Bu rivayette anlaşılan Hz. Peygamber'in sık sık kız çocuklarına iyi muameleyi teşvik ettiğidir.

²⁶ Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekir Kastalânî, *İrşadü's-Sârî li Şerhi Sahîhi'l-Buhârî* (Mısır: Matbaatü'l-Kübrâ'l-Emîrî, 1323), 9/16.

²⁷ Munavi Abdurrauf *Feyzul Kadir* (Mısır: el-Mektebetü't-Ticariyetü'l-Kübra, 1356), 6/21.

²⁸ Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, 14/148, (No: 8425); İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekir Abdullah el-Kûfî İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef fi'l-Ehâdis ve'l-Âsâr*, thk. Kemal Yûsuf el-Hût (Riyâd: Mektebetü'r-Rüşd, 1409), 5/222, (No: 25440).

²⁹ Hakim, *el-Müstedrek*, 4/195.

1. 3. Ebû Saîd el-Hudrî Rivayeti

a) Ahmed b. Hanbel'in tahriç ettiği Ebî Saîd el-Hudrî rivayetine göre Hz. Peygamber (sas) "*Kimin üç kızı veya üç kız kardeşi yahut iki kızı veya iki kız kardeşi olup da geçimlerini sağlar, onlar hakkında Allah'tan korkarsa, o kişi için cennet vardır*"³⁰ buyurmuştur. Bu hadisin diğerlerinden farkı kız kardeşlerinin de zikredilmesidir. Bu hadiste kızların sayıları ve yakınlıklarına bakılmaksızın onların geçimlerinin sağlanması tavsiye edilmiştir. Kızların hakları hususunda Allah'tan korkulması istenmiştir. Yüce Allah'ın onların haklarının korunmasını istediğine işaret edilmiştir. Kız çocuklarına yapılacak iyiliğin karşılığının cennet olacağı haberi verilmiştir. Ahmed b. Hanbel'in başka bir senedle tahriç ettiği Ebî Saîd el-Hudrî rivayeti ise şöyledir: "*Kim üç kız evladı güzelce terbiye edip ve onlarla güzel muamele bulunursa ona cennet vardır.*"³¹ Bu rivayetin diğerlerinden farkı kız çocuklarına güzel muamele ve terbiye tavsiyesinin bulunmasıdır. Ayrıca bu rivayette "*iki kızı veya kız kardeşi*" lafzı bulunmamaktadır.

b) Tirmizî'nin tahriç ettiği Saîd el-Hudrî rivayeti ise şöyledir: "*Kimin üç kızı veya üç kız kardeşi veyahut da iki kızı veya iki kız kardeşi olup da geçimlerini sağlar, onlarla güzelce sohbette bulunursa onlar hakkında Allah'tan korkarsa, o kişi için cennet vardır.*"³² Bu haberin diğerlerinden olan lafız farkı kız çocuklarının bakımı ve onlara iyi geçinmenin yanında ayrıca onlarla güzel sohbette bulunma da zikredilmiştir. Tirmizî'nin tahriç ettiği başka bir rivayet ise şöyledir. "*Kimin üç kızı veya üç kız kardeşi olup onlarla güzelce muamelede bulunursa cennete girer.*"³³

³⁰ Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, 17/476. (No: 1912).

³¹ İbn Hanbel, *Müsned*, 18/413. (No: 11924).

³² Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre Tirmizî, *Sünen-i Tirmizî*, thk. Ahmed Fuad Şâkir (I-II)- Muhammed Fuâd Abdalbâkî (III)-İbrahim Atvah (IV-V), (Mısır: Şirketü Mektebetu ve Matbaatu'l-Albâbî, 1975), 4/318. (No: 1916).

³³ Tirmizî, "Bir", 13 (No: 1912).

c) İbn Ebî Şeybe, *Musannef*'inde tariç ettiği Saîd el-Hudrî rivayetinde İbn Hanbel'in birinci rivayetinden farklı olarak "iki kızı veya kız kardeşi" cümlesi zikredilmemişken "onlara iyi muamelede bulunursa" lafzı bulunmaktadır.³⁴ Bu rivayete göre kız çocukları ile iyi muamele cennete girme vesilesi kılınmıştır.

d) Ebû Dâvud'un *Sünen*'ine tahriç ettiği Ebî Saîd el-Hudrî rivayetinde ise Hz. Peygamber (sas): "Kim ki üç tane kız çocuğu yetiştirir, güzel terbiye eder, evlendirir ve onlara iyilikte bulunursa, o kişi için cennet vardır"³⁵ buyurmuştur. Bu rivayette kız çocuklarının evlendirilmesi lafzı bulunmaktadır. Irakî bu rivayetin râvilerinin sika olduğunu söylemiştir.³⁶

Ebû Saîd el Hudrî'nin rivayet etmiş olduğu hadislerin metinleri birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü aynı konudaki rivayetlerin farklı lafızlarla tahriç edilmiş olması değerlendirmeyi gerektirmektedir. Bu rivayetlerin birlikte değerlendirilmesinde kız çocuklarını sayısı veya yakınlığının önemli olmadığı anlaşılmaktadır. Onlara iyi muamele, merhamet etme, güzelce terbiye etmek, evlendirme gibi onların ihtiyacı olan durumların giderilmesi karşılığının cennet olacağı müjdesi verilmiştir. Aynı sahâbîden aynı rivayetin farklı lafızlarla tahriç edilmiş olmasının birçok sebebi olabilir. Bu rivayetin lafız farklılıklarının sebeplerinden biri toplumun kız çocuklarına karşı olumsuz tutumun ıslahı için Hz. Peygamber farklı zaman ve mekânlarda onlara mesajlar vermiş olmasına bağlamak mümkündür. Öte yandan kız çocukları ile ilgili müjdelere işitmiş olan sahabenin kendi durumlarını sormaları üzerine veya Hz. Peygamber'in konunun önemini anlaşılması için farklı lafızlarla da mesajlar vermiş olması mümkündür. Bu rivayetlerde toplumun en zayıf kesimi olan kız çocuklarının korunması, yetiştirilmesi ve hatta

³⁴ İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, 5/221. (No: 25438).

³⁵ Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Sünen* (Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, ts.), "Nevm", 29 (No: 5147).

³⁶ Münavî, *Feyzul Kadir*, 6/177.

ihtiyacı olduğu müddetçe yardımcı olunması karşılığında cennet müjdesi verilmiştir. Evlatlara karşı yapılması gereken görevleri öğrenen sahâbîlerden bazıları kız çocuklarının hakları konusunda “Allah’tan sakının” mesajını vermekle yetinmiştir. Bazıları ise kızlara karşı yapılması gerekenler tek tek sayarak haber vermiştir.

1. 4. Enes b. Mâlik Rivayeti

a) Ahmed b. Hanbel’in tahric ettiği habere göre Hz. Peygamber (sas): “*Her kim iki kız evlat yahut üç kız evlat yahut iki kız kardeş yahut üç kız kardeşe, yuvalarını kuruncaya veya ölünceye kadar bakımlarını üstlenirse kıyamette ben ve o şöyle olacağız*” buyurmuş ve işaret parmağı ile orta parmağını birleştirip sahabeye göstermiştir.³⁷ İbn Habel’in başka bir rivayeti ise şöyledir: “*Her kim üç kız evlat yahut üç kız kardeşe, onlara karşı görevi yerine getirme hususunda Allah’tan sakınırsa ben ve o cennete şöyle olacağız.*” Hz. Peygamber dört parmağını göstererek çocuklarla birlikte cennete olacaklarını belirtmiştir.³⁸ el-Elbânî bu rivayetlerin Şeyhân’ın şartlarına göre sahih olduğunu söylemiştir.³⁹

b) Buhârî’nin Enes b. Mâlik’ten tahric ettiği rivayet ise “*üç kızı olan benimle cennete olur*” şeklindedir.⁴⁰ Bu lafız farklarından anlaşılabilir her iki rivayette de Hz. Peygamber’in kızlarla iyi muamelenin mükâfatı olarak cennete kendisi ile birlikte olma müjdesini vermiş olmasıdır. Hz. Peygamber bazen jest ve mimikleri ile konuyu anlatmıştır. Burada görüldüğü gibi bazı sahâbîler haberin sadece lafzını aktarmışken başkaları da lafızla beraber Hz. Peygamber’in yaptığı işareti de anlatmışlardır.

³⁷ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 19/480 (No: 12498).

³⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 20/47 (No: 12593).

³⁹ Ebû Abdurrahman Muhammed Nâsruddîn Elbânî, *Silsiletu'l-Ehâdisi'l-Daife ve'l-Mevdûa'* (Riyâd: Dâirtu'l-Me'arif, 1992), 1/592.

⁴⁰ Buhârî, *et-Târihu'l-Kebîr* (Hâyder Âbâd: Dâirtu'l-Me'arif, ts.), 1/83 (No: 227).

Enes b. Mâlik rivayetlerinde kızlara iyi muamele karşılığında mükâfat olarak cennette kendisi ile birlikte olacağı müjdesini vermiştir. Önceki rivayetlerde kız çocuklarına iyi muamele karşılığında cennet müjdesi varken bu rivayette cennette Hz. Peygamber ile birlikte olma müjdesi verilmiştir. Bu Müslümanlar için çok önemli bir teşviktir. Çünkü burada hem cennet müjdesi var hem de Cennette Hz. Peygamber ile birlikte olma müjdesi vardır. Bu durum da Hz. Peygamber'in kız çocuklarına verdiği değer ölçüsünü ortaya koymaktadır.

1. 5. Avf b. Mâlik Rivayeti

a) Ahmed b. Hanbel'in tahririne göre Hz. Muhammed (sas): *"Her kim üç kız evlat yahut üç kız kardeşe veyahut iki kızı veya kız kardeşe onlar kendi yuvasını kuruncaya veya ölünceye kadar bakarsa bu konuda Allah'tan sakınırsa onunla ateş arasında perde olur"*⁴¹ mesajını vermiştir. İbn. Hanbel'in tahrir ettiği başka bir rivayette ise Hz. Peygamber (sas): *"Her kimin üç kız evladı olursa kendi yuvasını kuruncaya veya ölünceye kadar onlara infakta bulunursa onunla ateş arasında perde olur."* Bir kadın iki olsa da mı diye sorunca Hz. Peygamber 'iki de olur'⁴² buyurmuştur.

b) et-Taberânî'nin tahrir ettiği Avf b. Mâlik hadisinde ise Hz. Peygamber (sas): *"Her kimin üç kız evladı olursa yuvalarını kuruncaya veya ölünceye kadar onlara infakta bulunursa onunla ateş arasında perde olur."* Bir kadın iki olsa da mı deyince *"iki de olur"*⁴³ buyurmuştur. Bu rivayetin diğerlerinden farkı kız çocuklarına ömürlerin sonuna kadar iyiliğin yapılmasının istenmesidir.

⁴¹ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 39/419 (No: 23991).

⁴² Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 39/432 (No: 24007).

⁴³ Ebû'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr* (Kâhire: Mektebetü İbn Teymiye, 1994), 18/56 (No: 102).

1. 6. Ukbe b. Âmir el-Cühennî Rivayeti

a) Ahmed b. Hanbel'in tahriç ettiği hadise göre Hz. Peygamber (sas): “*Kim ki üç tane kız çocuğu olur da buna sabreder (yani çocuklarının kız olduğundan şikâyetçi olmaz) varlığından onlara yedirir, içirir ve giydirirse kıyamet günü o kız çocukları onun için cehennem ateşine perde olurlar.*”⁴⁴ İbn Mâce de bu rivayeti *Sünen*'ine aynı lafızla tahriç etmiştir.⁴⁵ el-Elbânî bu rivayetin râvilerinin sika ve hadisin sahih olduğunu ifade etmiştir.⁴⁶ Bu rivayetin diğerlerinden farkı yeme, içme ve girdirme lafızları geçmektedir. Aslında bakımı denilince bunların da girdiği anlaşılmaktadır. Ancak hadisin metninde bu lafızların geçmesi önemlidir.

1. 7. Cabir b. Abdillâh Rivayeti

a) Câbir b. Abdillâh'ın (ö. 78/697) hadisine göre Hz. Peygamber (sas): “*Kimin üç kızı olup onların bakımlarını üstlenir, onlara merhamet ederse, yumuşak nazik davranırsa o cennete benimle birlikte olur*”⁴⁷ buyurmak suretiyle kız çocuklarına merhametle davranılmasını istemiştir. Ayrıca Hz. Peygamber (sas) onların nazik ve kırılğan yapılarından dolayı onlarla nazik muameleyi tavsiye etmiştir.

b) Ahmed b. Hanbel'in Câbir'den taptığı tahrice göre Hz. Peygamber üç kız çocuğunun barındırılması ve bakımlarının üstlenmesine karşılık cennetin müjdesini vermiştir. Orada bulunanlar iki kız için aynı mükâfat var mı diye sorunca Hz. Peygamber ona da vardır demiştir. Daha sonra bir başkası bir kız olursa aynı mükâfat var mı diye sorunca ona da vardır cevabı verilmiştir.⁴⁸ el-Elbânî bu

⁴⁴ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 28/622 (No:17403).

⁴⁵ Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvîni, *es-Sünen*, (Dârü'l-Kütübi'l-Arabî, ts), "Edeb", 3 (No: 3669).

⁴⁶ Elbânî, *Silsiletu'l-Ehâdisi'l-Daife ve'l-Mevdúa*, 1/590.

⁴⁷ İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, 5/221 (No: 25434).

⁴⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 22/150 (No: 14247).

rivayetin râvilerinin sika olduğunu ifade etmiş ve hadise hasen hükmünü vermiştir.⁴⁹

Ma'mer b. Râşid'in (ö. 153/770) İbn el-Münkedir'den (ö. 131/748) Mürsel olarak yaptığı tahrice göre Hz. Peygamber (sas) "*Kimin üç kızı veya üç kız kardeşi olup da geçimlerini güzel sağlar, onlar hakkında Allah'tan sakınırsa o kişi için cennet vardır*" müjdesi ile kız çocuklarına ve kız kardeşlere muamele hususunda Allah'tan korkulması tavsiyesini yapmıştır.⁵⁰

1. 8. İbn Abbâs Rivayeti

İbn Abbâs'ın rivayetine göre iki veya üç kız çocuğu olsun veya bir yetimin bakımının üstlenmesi ve sıkıntılara katlanıp sabredilmesi durumunda cennet müjdesi verilmiştir.⁵¹ Ebû Dâvud'un Süheyl tarihiyle yaptığı rivayetin metninde kız çocuğu veya kız kardeş lafzı bulunmaktadır.⁵²

Konu ile ilgili rivayetlerin lafız farklılıklarına işaret edilmiştir. Âlimler bu rivayetlerdeki kız çocuklarının sayıları ve yakınlıklarının farklılığını ve tavsiye edilen davranışların muhtelif olmasını Hz. Peygamber'in kız çocuklarına yapılan olumsuz tutumun ıslahı için mesajlarını birçok kere tekrar etmiş olmakla açıklamışlardır.⁵³ Ayrıca Hz. Peygamber'in üç kız için müjdeyi verince bazılarının iki ve bir için de bir şey var mı sorusu üzerine yine Hz. Peygamber kendisine verilen vahiyle onlara da mükâfat vardır demiştir.⁵⁴ Bütün rivayetlerin metinleri bütüncül bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda Hz. Peygamber'in kız çocukları ile ilgili mesajlarını aşağıdaki başlıklar altında vermek mümkündür.

⁴⁹ Elbânî, *Silsiletü'l-Ehâdîsi'l-Dâife ve'l-Mevdûa*, 1/3/24.

⁵⁰ Mamer b. Raşid, *el-Câmi*, 10/458.

⁵¹ et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, 11/216 (No: 11542).

⁵² Ebû Dâvud, "Nevm" 29 (No: 5148).

⁵³ Aynî, *Umdetü'l-Kâri Şerhu'l-Buhâri*, 22/99.

⁵⁴ Nureddin Ali b. Muhammed Aliyü'l-Kâri, *Mirkâtü'l-Mefâtih Şerhu Mişkâti'l-Mesâbih* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2002), 8/3116.

2. Hadiste Kız Çocuklarına Karşı Üstlenilmesi İstenen Sorumluluklar

Yukarıda verilen bütün rivayetlerin ortak noktası kız çocuklarına iyi muamelenin istenmesidir. Hz. Peygamber (sas) toplumda en çok mağdur edilmiş olan kızların korunması hususunda ısrarla tavsiyelerde bulunmuştur. Cahiliye döneminde kız çocuğu daha doğar doğmaz cinsiyetinden dolayı hakir görülmüştür.⁵⁵ Kays b. Âsım (ö. 47/667), Cahiliye döneminde gömdüğü sekiz kız çocuğu için durumun öğrenmek isteyince Hz. Peygamber: “Her biri için bir köle azat et” demiştir. O köle yerine deve kurban etmenin cevazını sorunca Hz. Peygamber her kız için bir deve kurban etmesini istemiştir.⁵⁶ Bu konuda birçok haber mevcuttur. Cahiliye döneminde kız çocuklarına karşı olumsuz tutum insanlık vicdanını zedelemiştir. Böyle bir toplumda Hz. Peygamber’in yaklaşımı Kız çocukları için bir rahmet olmuştur. Hz. Peygamber’in üç kız çocuğu ile ilgili rivayetler birlikte değerlendirildiğinde onun kız çocukları ile ilgili yaklaşımı daha açık bir şekilde görmek mümkündür. Bu çıkarımlar şöyledir:

2. 1. Kızların Bakımlarının Üstlenilmesi

Hz. Peygamber (sas) kızların bakımlarının üstlenmesini cennetle müjdeleyerek teşvik etmiştir. Rivayetlerde kız çocuklarına karşı yapılması gereken beslenme, barınma, eğitim, terbiye, evlendirme, iyi muamele ve güzel sohbet gibi görevleri de zikredilmiştir.⁵⁷ Hz. Peygamber hem ‘*Kim üç kız çocuğunu güzelce yetiştirirse...*’ hem de başka hadislerinde kızların korunması ve bakımı konusunda mesajlar vermiştir. Çünkü toplum için adeta bir kanser durumunda olan kadınlara ve kız çocuklarına karşı olumsuz tutumun ıslahı için ısrarla tedavinin sürdürülmesi gerekmektedir. Hz. Peygamber de uhrevi

⁵⁵ en-Nahl 16/58-59.

⁵⁶ Ali b. Hüsâmeddin el-Hindî, *Kenzu'l-'Ummâl fî Süneni'l-Akvâli ve'l-Ef'âl*, (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1981), 2/ 546.

⁵⁷ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 39/432 (No: 24007).

teşviklerle kız çocuklarına karşı olumsuz tutumu muhtelif zaman ve mekânlarda verdiği mesajlarla düzeltmeye çalışmıştır. Hz. Peygamber, aile için yapılan her harcamanın sadaka olduğunu söyleyerek ailede infaka teşvik etmiştir.⁵⁸ Yine O (sas) “*Bir kimsenin harcadığı paraların en değerlisi ailesinin ihtiyaçlarına harcadığı para, Allah yolunda cihâd etmek için beslediği atına harcadığı para ve bir de beraberce Allah yolunda cihâd ettiği arkadaşlarına sarf ettiği paradır*”⁵⁹ şeklinde mesaj vermiştir. Ayrıca Hz. Peygamber aileye yapılan infakın kişiyi cehennemden koruyacağını söylemiştir.⁶⁰

2. 2. Kızlara Merhamet Etmek

Hz. Peygamber (sas) kız çocuklarına karşı çok merhametli davranmıştır. Yukarıda da ifade edildiği gibi kendi kızlarına ve torunlarına göstermiş olduğu merhameti ile ümmete örnek olmuştur. Kız çocukları ile ilgili rivayette onlara merhametle yaklaşımın karşılığının cennet olacağı müjdesini vermekle bunu sağlamaya teşvik etmiştir.⁶¹

2. 3. Kızlara Karşı Sabırlı Davranmak

Rahmet elçisi çocukların bakımları ve eğitimlerinde bazı sıkıntıların olabileceğini düşünerek onlara karşı sabırlı olmayı tavsiye etmiştir. Hz. Peygamber (sas) “*Kimin üç kızı olup bunlardan dolayı sıkıntı yaşayıp sabır gösterirse cennete girer*”⁶² tavsiyesi ile kız çocuklarına karşı gösterilecek sabır hususunda tavsiyelerde bulunmuştur.

2. 4. Yetiştirmek ve Terbiye Etmek

Hz. Peygamber (sas) çocukların terbiyesine önem vermiş ve kız çocukların güzelce terbiye edilmesi hususunda tavsiyelerde

⁵⁸ Buhârî, "Îmân", 39; Müslim, "Zekât", 12 (No: 994).

⁵⁹ Tirmizî, "Birr", 43.

⁶⁰ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 19/480 (No: 12498)

⁶¹ İbn Hibbân, *Sahih*, 7/201. (No: 2939).

⁶² Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 14/148 (No: 8425).

bulunmuştur.⁶³ Hz. Peygamber (sas). “*Kim bir yetimin bakımını üstlenirse onu yedirir, içirirse veya iki veya üç kız evladına iyilik yapar, terbiye eder ve sıkıntılarına sabrederse cennete gider*”⁶⁴ buyurmuştur. Yine O (sas): “*Hiçbir baba, çocuğa güzel bir terbiyeden daha üstün bir hediye bırakmış olamaz*”⁶⁵ buyurmak suretiyle çocuk eğitimi ve terbiyesinin önemi hususunda mesaj vermiştir. Yine başka bir rivayette ise Hz. Peygamber (sas) şöyle mesaj vermiştir: “*Kişinin, çocuğunu edepli ve terbiyeli bir şekilde yetiştirmesi bir ölçek sadaka vermesinden daha hayırlıdır.*”⁶⁶ Bu rivayetlerde anlaşılacağı üzere Hz. Peygamber (sas) çocukların güzel terbiye edilmesi ve eğitilmesi konusunda birçok mesaj vermiştir. Hz. Peygamber (sas), çocukların eğitimi hususunda bir cinsiyet ayırımına da gitmemiştir. Tam tersi kız çocukların eğitilmesi hususuna vurgu yapmıştır.

2. 5. Evlendirmek ve Evlendirdikten Sonra İlgiyi Kesmemek

Hz. Peygamber (sas) kız çocuklarına doğumlarından ölümlerine kadar iyilikle muamele edilmesini istemiştir. Küçükken terbiye ve eğitimleri istenilirken evlilik çağına gelince de evlendirilmeleri istenmiştir. Hz. Peygamber: “*Kim ki üç tane kız çocuğu yetiştirir, güzel terbiye eder, evlendirir ve onlara iyilikte bulunursa, o kişi için cennet vardır*”⁶⁷ buyurmak suretiyle bu mesajı vermiştir. Hz. Peygamber başka bir rivayette kız çocuklarına karşı görevin evlenmelerine kadar veya ölümlerine kadar devam ettiği ifade edilmiştir.⁶⁸

2. 6. Sorumluluk Konusunda Allah’tan Korkmak

Hz. Peygamber (sas) kız çocuklarına karşı yapılması gereken görevleri anlatmış ve bu konuda hassas olunmasını istemiştir. Hz.

⁶³ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 18/413.

⁶⁴ Taberânî, *el-Mu’cemü’l-Kebîr*, 11/216. (No: 11542).

⁶⁵ Tirmizî, "Birr", 33.

⁶⁶ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 34/491; Tirmizî, "Birr", 33.

⁶⁷ Ebû Dâvud, "Nevm", 29 (No: 5147).

⁶⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 19/480 (No: 12498).

Peygamber: “*Kimin üç kızı veya üç kız kardeşi yahut iki kızı veya iki kız kardeşi olup da geçimlerini sağlar, onlar hakkında Allah'tan korkarsa, o kişi için cennet vardır*”⁶⁹ buyurmak suretiyle buna dikkat çekmiştir. Çünkü birçok yönden zayıf olan kız çocuklarının kendi haklarını almaları adeta imkânsızdır. Dolayısıyla onların haklarının ödenmesi hususunda Allah'tan korkma uyarısı yapılmıştır. Günümüzde de kız çocuklarının eğitim, miras, iradeleri ile evlenme-boşanma gibi birçok haktan mahrum bırakıldıkları bilinmektedir. Bu kısıtlamalar değişik coğrafyalarda farklı derecelerde yaşanmaktadır. Dolayısıyla buradaki Allah'tan korkmak mesajı önem arz etmektedir.

2.7. İyilikle Muamele Etmek, Yumuşak ve Nazik Davranmak

Hz. Peygamber'in (sas) kız çocuklarına karşı yapılmasını istediği görevlerden bir tanesi de onlara iyilikle muamele etmektir. Çünkü yapı itibari ile çok hassas olan kız çocuklarının bu yönden de ilgiye ihtiyaçları bulunmaktadır. Dolayısıyla Hz. Peygamber kız çocukları ile hoş sohbet etmeyi ve onlara rıfk ile davranmayı istemiştir. Sözlükte “yumuşak ve yararlı olmak; yardım etmek” anlamlarındaki rıfk kelimesi terim olarak “iyi huyluluk, uyumlu, geçimli ve nazik olma, yumuşak davranma” manalarına gelir. İslâm ahlâkına dair kaynaklarda Hz. Peygamber'in gönderildiği toplumda kadınlar ve kız çocukları insanlık dışı kötü muamelelere maruz kalmışlardır. İslâm dini ise kız çocuklarına karşı her konuda merhametli olunmasını istemiştir. Cahiliye toplumunun kız çocuklarına karşı insani olmayan tutumlarına karşı İslâm rıfk, hilim, sabır, af gibi ahlaki davranışlarla muamele edilmesini istemiştir.⁷⁰

⁶⁹ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 17/476 (No: 1912).

⁷⁰ Mustafa Çağrı, “Rıfk”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2008), 35/51.

Sonuç

Hz. Peygamber'in (sas) “*kim üç kız çocuğuna iyi muamelede bulunursa cennete girer...*” hadisi birçok sahâbeden farklı lafızlarla rivayet edilmiştir. Bu rivayetin her tabakadan dörtten fazla râvisi bulunduğundan rivayet mütevatir seviyesine çıkmıştır. Üç kız çocuğu ile ilgili rivayetler muhtelif lafızlarla tahriç edilmiştir. Bu rivayetlerde çocukların yakınlıkları ve sayıları hususunda muhtelif rakamlar verilmiştir. Ayrıca çocuklara yapılması gereken muameleler konusunda da değişik lafızlar bulunmaktadır. Bunlar güzelce yetiştirilme, onlarla iyi sohbetle bulunma, onlara merhamet etme, sıkıntılarına sabretme, geçimlerini sağlama, onlar hakkında Allah'tan korkma, yuvalarını kuruncaya veya ölünceye kadar bakımları üstlenme, varlığından onlara yedirme, içirme ve giydirme, onlara yumuşak davranma şeklindedir. Kız çocuklarına yapılan iyiliklere karşı muhtelif mükâfatlar zikredilmiştir. Bunlar cehennem ateşine perde olurlar, mağfirete sebep olurlar, onlara iyilik yapan cennete girer, kıyamette benimle birlikte olacak ve o cennete benimle birlikte olur şeklindedir. Hadisin lafızları arasındaki ufak farklılıkları ise Hz. Peygamber'in muhtelif zaman ve mekânlarda aynı konuda benzer mesajlar vermiş olmasına yorumlamak mümkündür.

Kız çocuklarının yetiştirilmesi ile ilgili rivayetlerin bütüncül değerlendirilmesinde Hz. Peygamber'in toplumda ikinci sınıfa mahkûm edilmiş olan kız çocuklarının hak ettiği yere gelmesi için insanlığa ve özeld Müslümanlara birçok sorumluluk yüklemiştir. Hz. Peygamber kızların sayılarına ve yakınlıklarına bakılmadan istisnasız her kız çocuğuna iyilikle muamelenin karşılığının cennet olacağı müjdesini vererek toplumdaki kız çocukları ile ilgili yanlış tutumu ıslah etmeye çalışmıştır.

Hz. Peygamber (sas) kız çocuklarının eğitimine önem vermiş ve bu konuda da mesajlar vermiştir. Hz. Peygamber manevi değerlerin

çocuğa kazandırılması konusunda aile merkezli bir yaklaşım sergilemiş, bu sorumluluğu aileye yüklemiştir.

Yukarıdaki hadislerin verdiği mesaja göre kız çocuklarının himayesi, onların evlenip bir yuva sahibi oluncaya kadar devam etmektedir. Hatta Hz. Peygamber'in sünnetinde ve mesajlarında kız çocukların himâyesi evlilik sonrasında da devam ettiği anlaşılmaktadır. Hz. Peygamber'in kızlar ile ilgili mesajlar ebeveyne has olmayıp bütün toplumu kapsamaktadır. Yani Hz. Peygamber, Müslümanlara kendi kız evlatlarına güzel muamele etmelerini istediği gibi diğer kızlara da merhametle muamele edilmesini istemiştir.

Günümüzde Hz. Peygamber'in kız çocuklarının himayesine yönelik mesajları yanında, yetimler konusundaki tavsiyeleri de dikkate alınmalıdır. Bu anlamda imkânları müsait olanların, ister akrabalarının çocukları olsun isterse başkalarının çocukları olsun, bakıma muhtaç kız çocuklarını yasalara uygun olarak ve mahremiyet sınırlarını da gözeterek evine alıp şefkat ve sevgi ile büyütmesi, eğitip topluma kazandırması dini bir görev olarak algılanmalıdır.

Kaynakça

- Ahmed İbn Hanbel, Ahmed b. Muhammed. *Müsned*. thk. Şuayb Arnavût-Âdil Mürşid vd. 45 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Aliyü'l-Kârî, Nureddin Ali b. Muhammed. *Mirkâtü'l-Mefâtih Şerhu Mişkâti'l-Mesâbih*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2002.
- Aynî, Bedreddîn Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ el-Aynî. *Umdetü'l-Kârî Şerhu'l-Buhârî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi, t.y.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *et-Târîhu'l-Kebîr*. 8 Cilt. Hâyder Âbâd: Dâirtu'l-Me'arif, t.y.

- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *Sahîhu'l-Buhârî*. thk. Muhammed b. Zuheyr b. Nâsır. 9 Cilt. Beyrut: Dâru Tûku'n-Necât, 1422.
- Çağrıçı, Mustafa. "Rıfk". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 35/51-52. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Ebû Dâvud, Süleymân b. el-Eşas. *Sünen*. thk. Muhammed Muhyiddîn. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebetu'l-Asriy, t.y.
- Elbânî, Ebû Abdurrahman Muhammed Nâsruddîn. *Silsiletü'l-Ehâdisi'l-Daife ve'l-Mevdüa'*. 14 Cilt. Riyâd: Dâirtu'l-Me'arif, 1992.
- Et-Tayâlisî, Suleyman b. Dâvud. *Müsned*. 4 Cilt. Mısır: Dâru Hicr, 1999.
- Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh en-Nîsâbûrî. *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*. thk. Mustafa Abdülkâdir A'tâ. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütubi'l-İlmiyye, 1990.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekir Abdullah el-Kûfî. *el-Musannef fî'l-Ehâdis ve'l-Âsâr*. thk. Kemal Yûsuf el-Hût. 7 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1409.
- İbn Hibbân. *Sahîh*, thk. Şuayb Arnavût. 17 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1988.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid el-Kazvînî. *es-Sünen*. thk. Muammed Fuâd Abdülbâkî. 2 Cilt. Dâru'l-Kutubi'l-Arabî, t.y.
- İbnü'l-Esîr, İzzuddin Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed el-Cezerî. *Üsdü'l-Gâbefî Marifeti's-Sahâbe*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1989.
- Kastalânî, Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekir. *İrşadi's-Sârî li Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. 10 Cilt. Mısır: Matbaatü'l-Kübrâ'l-Emîrî, 1323.

- Kur'ân'ı Kerîm Meâli*. çev. Halil Altuntaş – Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2005.
- Mamer b. Raşid. *el-Câmi'*. thk. Habîburrahman A'zamî. 11 Cilt. Pakistân: el-Meclisü'l- İlmiye, 1403.
- Münavî Abdurrauf. *Feyzul Kadir*. Mısır: el-Mektebetü't-Ticariyetü'l-Kübra, Birinci Baskı, 1356.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim İbnü'l-Haccâc el-Kuseyrî. *el-Câmiu's-Sahîh*. thk. Muammed Fuâd Abdülbâki. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabî, t.y.
- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed. *el-Mu'cemü'l-Kebîr*. thk. Hamdi b. Abdilmecid es-Silefî. 25 Cilt. Kâhire: Mektebetü İbn Teymiye, 1994.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sünen-i Tirmizî*. thk. Ahmed Fuad Şâkir (I-II)- Muhammed Fuâd Abdülbâkî (III)- İbrahim Atvah (IV-V),. 5 Cilt. Mısır: Şirketü Mektebetu ve Matbaatu'l-Albâbî, 1975.
- Tuzcu, Recep. *Rivayet İlmi Açısından Mürşidül Müteehhil Evlilik Rehberi*. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2020.
- Yılmaz, Orhan. “Hadis/Sünnet Işığında Kız Çocuklarına Verilen Değer”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (2017), 173-197.